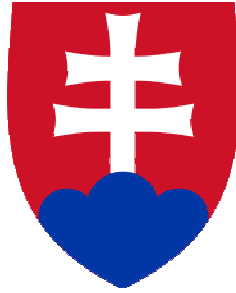

Kancelária verejného ochrancu práv

Správa verejnej ochrankyne práv o výsledku prieskumu činnosti orgánov verejnej správy a verejnej moci

Bratislava december 2012

**Nevyplácanie miezd zamestnancom
obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o.**

Skúmanie sa týkało postupu nasledujúcich orgánov verejnej správy:

Inšpektorát práce v Prešove

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou

Daňový úrad Prešov, pobočka Vranov nad Topľou

Sociálna poisťovňa, pobočka Vranov nad Topľou

Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Vranov nad Topľou

ÚVOD

Podľa ustanovenia § 13 ods.1. zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov som na základe medializovaných informácií uložila Kancelárii verejného ochrancu práv, aby preskúmala činnosť a postup orgánov verejnej správy a verejnej moci v prípade nevyplácania miezd zamestnancom obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. vo Vranove nad Topľou. Predmetom skúmania bolo zisťovanie, či v súvislosti s konaním, resp. nekonaním orgánov verejnej správy, ktoré vykonávali alebo mohli, resp. mali vykonávať svoje kompetencie vo vzťahu k uvedenej obchodnej spoločnosti, nedošlo k zásahu do práva zamestnancov na odmenu za vykonanú prácu chráneného ustanovením čl. 36 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky.

Zamestnanci Kancelárie verejného ochrancu práv vykonali prieskum na mieste v dňoch 12. až 14. septembra 2012 a pokračovali monitorovaním ďalšieho vývoja vo veci do dňa 30. novembra 2012. Miestne aj následné skúmanie bolo vykonané vo všetkých orgánoch verejnej správy, ktoré v súvislosti s medializovaným problémom nevyplatenia miezd a hromadným prepúšťaním zamestnancov mali alebo mohli prísť do kontaktu s uvedenou obchodnou spoločnosťou ako so zamestnávateľom a s jej zamestnancami.

Prieskum bol zameraný na zistenie, aké úradné postupy boli v tomto prípade uplatnené, či boli riadne a včas použité, či zo strany orgánov verejnej správy boli využité všetky im zverenú zákonnú možnosť, ktorými disponujú pre takéto prípady, ako aj na to, či tieto orgány verejnej správy mohli alebo nemohli svojím konaním alebo nečinnosťou zasiahnuť do práva zamestnancov na odmenu za prácu, prípadne, či mohli prispieť k ochrane tohto ich základného práva. Predmetom skúmania bolo aj zisťovanie, či súčasná právna úprava umožňuje kompetentným orgánom verejnej správy, aby v podobných prípadoch vykonali efektívny zásah na ochranu základných práv zamestnancov garantovaných Ústavou Slovenskej republiky.

Kancelária verejného ochrancu práv preskúmala postupy nasledujúcich orgánov verejnej správy: Inšpektorát práce v Prešove, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou, Daňový úrad Prešov, pobočka Vranov nad Topľou, Sociálna poisťovňa, pobočka Vranov nad Topľou a Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Vranov nad Topľou.

Výsledky prieskumu činnosti a postupu jednotlivých orgánov verejnej správy

Inšpektorát práce v Prešove

Inšpektorát práce v Prešove (ďalej len „inšpektorát práce“) vykonal v súvislosti s možným porušením práv zamestnancov obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. dve inšpekcie práce na základe dvoch podaných podnetov, z ktorých prvý bol anonymný a druhý bol podaný konkrétnym zamestnancom obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. Prvú inšpekciu práce inšpektorát práce začal realizovať dňa 30. mája 2012, pričom ňou zistil porušenie práva zamestnancov zo strany uvedenej obchodnej spoločnosti spočívajúce v nevyplatení miezd, resp. v ich oneskorenom vyplatení veľkému počtu zamestnancov. Na základe uvedených zistení inšpektorát práce vypracoval dňa 25. júna 2012 protokol o výsledku predmetnej inšpekcie práce, v ktorom **nariadil dotknutej obchodnej spoločnosti odstrániť zistený nedostatok spočívajúci v nevyplatení miezd v lehote 30 dní** odo dňa prevzatia protokolu, to je odo dňa **2. júla 2012. Zároveň jej aj uložil povinnosť inšpektorát práce o uvedenom v lehote 3 dní písomne informovať.** Obchodná spoločnosť SLOTEX Fashion s.r.o. však v uvedenej lehote, to je do 2. augusta 2012, zistené nedostatky neodstránila a o uvedenej veci inšpektorát práce nijakým spôsobom neinformovala. Z prešetrovania postupu inšpektorátu práce, resp. z jeho stanovísk vyplýva, že nepristúpil k vyvodu zodpovednosti voči obchodnej spoločnosti za nesplnenie inšpektorátom práce nariadených povinností formou uloženia pokuty alebo formou iných relevantných krokov.

Následne, na základe ďalšieho podnetu od zamestnanca dotknutej obchodnej spoločnosti, **začal inšpektorát práce dňa 7. augusta 2012 výkon ďalšej inšpekcie práce**, pri ktorej na základe čiastočnej súčinnosti dotknutej obchodnej spoločnosti zistil, že táto nesplnila žiadnu z inšpektorátom práce nariadených povinností, čo však mohlo byť inšpektorátu práce zrejmé už zo samotného podaného podnetu, ako aj zo skutočnosti, že obchodná spoločnosť inšpektorát práce v stanovenej lehote písomne nijakým spôsobom nekontaktovala. Počas trvania inšpekcie práce po tom, ako inšpektorát práce svoju

inšpekciu práce rozšíril o ďalšie zisťovania, prestala uvedená obchodná spoločnosť poskytovať akúkoľvek súčinnosť. Z tohto dôvodu inšpektorát práce druhú inšpekciu práce ukončil vypracovaním protokolu zo dňa 25. septembra 2012, kde konštatuje nesplnenie opatrení uložených na základe predchádzajúceho výkonu inšpekcie práce, ako aj novozistené nedostatky na strane dotknutej obchodnej spoločnosti, spočívajúce v porušení povinnosti poskytnúť inšpektorovi práce požadované podklady a informácie potrebné na výkon inšpekcie práce. Na základe týchto zistení inšpektorát práce opätovne nariadil **obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. odstránenie už predtým zistených nedostatkov, tentoraz v lehote 3 dní, ako aj okamžité odstránenie porušenia, spočívajúce v neposkytnutí potrebnej súčinnosti.** Do dnešného dňa nedošlo k splneniu inšpekciou práce nariadených opatrení a obchodná spoločnosť v súčasnosti s inšpektorátom práce vôbec nekomunikuje. **Ďalšie kroky v tejto veci inšpektorát práce nevykoná.**

Výhrady k postupu Inšpektorátu práce v Prešove

1. Nečinnosť pri vyvodzovaní zodpovednosti voči kontrolovanému subjektu a neefektívny postup

Inšpektorát práce dostal v krátkom čase po sebe dva podnety smerujúce proti tej istej obchodnej spoločnosti a s totožným obsahom (problém s nevyplatením mzdy). Preskúmaním jeho postupu pri riešení týchto podnetov bolo zistené, že prvou inšpekciou práce vykonanou v obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. inšpektorát práce potvrdil, že daná obchodná spoločnosť nevyplatila mzdy svojim zamestnancom vo viacerých skúmaných mesiacoch, a preto jej nariadil povinnosť uvedené porušenie práva zamestnancov na odmenu za prácu odstrániť (čiže dané mzdy doplatiť). Uvedenú povinnosť si spoločnosť nespĺnila, rovnako ako ani povinnosť o uvedenom inšpektorát práce informovať. Napriek tomu inšpektorát práce do dnešného dňa neurobil také kroky, ktoré by mohli byť považované za kroky smerujúce k vyvodu zodpovednosti voči tejto spoločnosti za uvedené porušenia. Proti dotknutej obchodnej spoločnosti však začal namiesto toho výkon druhej inšpekcie práce, ktorá smerovala k zisťovaniu splnenia prijatých opatrení, a to na základe podnetu, ktorý bol inšpektorátu práce doručený od zamestnankyne, ktorá bola preverovaná už v rámci prvej inšpekcie práce. Výsledkom

tejto druhej inšpekcie práce bolo opakované nariadenie povinnosti, aby daná obchodná spoločnosť doplatila zamestnancom mzdy, ako aj iné mzdové nároky, a tiež nariadenie odstrániť novozistené porušenia povinností, hoci v danej dobe obchodná spoločnosť už neposkytovala žiadnu súčinnosť a nestalo sa tak doteraz.

Výsledkom tohto postupu teda je, ako vyplýva z preskúmania veci na mieste a z ďalšej písomnej komunikácie s inšpektorátom práce, že hoci inšpektorát práce vykonal v obchodnej spoločnosti dve inšpekcie práce, pričom v oboch prípadoch nariadil odstránenie nedostatkov a obchodná spoločnosť je nečinná, **neprijal žiadne ďalšie opatrenia, ani obchodnej spoločnosti dodnes neuložil žiadne sankcie.**

Podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o inšpekcii práce“) je inšpekciou práce **dozor nad dodržiavaním pracovnoprávnych predpisov, ktoré, okrem iného, upravujú aj mzdové podmienky.**

Podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. b) zákona o inšpekcii práce je inšpekciou práce aj **vyvodzovanie zodpovednosti za porušovanie predpisov** uvedených v písmene a) predmetného zákona.

Z citovaných zákonných ustanovení je zrejmé, že súčasťou inšpekcie práce je nielen **dozor nad dodržiavaním pracovnoprávnych predpisov, ale aj vyvodzovanie zodpovednosti za ich porušovanie, čo správne uvádza aj dokument zverejnený na internetovej stránke Národného inšpektorátu práce, obsahujúci ciele a poslanie inšpekcie práce.** V zmysle tohto dokumentu je inšpekciou práce dozor nad dodržiavaním pracovnoprávnych predpisov a ďalších predpisov a záväzkov, vyvodzovanie zodpovednosti za porušenie právnych predpisov a poskytovanie bezplatného poradenstva. Na uvedenej webovej stránke (na podstránke patriacej Inšpektorátu práce Prešov) je zverejnený taktiež dokument týkajúci sa postupu Inšpektorátu práce Prešov pri vybavovaní podnetov, návrhov a iných opatrení. V dokumente je uvedený postup, lehoty a spôsob vybavovania podnetov s tým, že uvedený dokument sa dotýka len výkonu samotnej inšpekcie práce, ktorá sa podľa neho končí podaním písomnej informácie podávateľovi podnetu o výsledku prešetrenia podnetu. Dokument sa nezmieňuje o vyvodzovanie zodpovednosti ani o ukladaní sankcií.

Na základe týchto skutočností som dospela k názoru, že **inšpektorát práce svoju činnosť v súvislosti s týmto prípadom sústreďoval na výkon dozoru nad dodržiavaním pracovnoprávných predpisov a opomenul svoju ďalšiu zákonnú povinnosť spočívajúcu vo vyvodzovaní zodpovednosti za nesplnenie opatrení uložených obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o.**

Na tieto nedostatky v postupe inšpektorátu práce Kancelária verejného ochrancu práv poukazovala už pri zverejnení a medializovaní predbežných výsledkov preskúmania podnetu. Po tomto zverejnení inšpektorát práce reagoval zaslaním nesúhlasného stanoviska, ako aj zverejnením tohto stanoviska na svojej webovej stránke. Dôvodom nesúhlasu bol najmä poukaz inšpektorátu práce na skutočnosť, že dve inšpekcie práce, ktoré boli v súvislosti s nevyplatením miezd obchodnou spoločnosťou SLOTEX Fashion s.r.o. zamestnancom vykonané, sa časovo neprelínali, ako aj poukaz na to, že pri výkone týchto dvoch inšpekcií práce nedošlo k nedostatku kooperácie.

Som presvedčená, že činnosť inšpektorátu práce pri výkone inšpekcie práce nie je možné obmedziť len na samotný výkon inšpekcie v kontrolovanom subjekte a na následné spísanie protokolu, nariadenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a na určenie lehoty na ich odstránenie, bez ohľadu na reálny výsledok. Takéto vnímanie výkonu inšpekcie práce nepovažujem za správne a nemôže byť ani súladný s účelom zákona, ktorým sa činnosť inšpektorátu práce má riadiť. Samotný zákon o inšpekcii práce uvádza vyvodzovanie zodpovednosti za porušovanie predpisov ako neoddeliteľnú súčasť inšpekcie práce, k čomu však v danom prípade ani pri jednej z vykonaných inšpekcií nedošlo, a teda mám za to, že tieto nemožno považovať za ukončené a „spis“ v danej veci za vybavený tak, ako sa to javí zo stanoviska inšpektorátu práce.

V prípade, ak napriek uloženým opatreniam na odstránenie nedostatkov tieto v lehote určenej inšpektorátom práce zo strany povinného subjektu odstránené neboli, činnosť inšpektorátu práce sa nekončí a v zmysle zákona o inšpekcii práce by mala byť voči kontrolovanému subjektu vyodená zodpovednosť, inak by bol samotný inštitút inšpekcie práce bezvýznamný. V tomto smere by mali byť koordinovaní pri svojej činnosti aj jednotliví inšpektori práce, pretože vyvodzovanie zodpovednosti má nielen represívny, ale aj preventívny charakter, spočívajúci v motivovaní zamestnávateľov, aby svoje povinnosti plnili dobrovoľne. Takýto efekt je však možné dosiahnuť len reálnym a nepodmienečným uplatňovaním authority

inšpektorátu práce, a to najmä voči subjektom, ktoré tak masívnym spôsobom porušili právne predpisy, ako je to práve u obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o.

Je pravdou, že v prípade tejto obchodnej spoločnosti by sankcia vo forme uloženej pokuty pravdepodobne nepriniesla reálny výsledok spočívajúci v zaplatení danej pokuty, čím svoju nečinnosť v tomto smere odôvodňuje aj inšpektorát práce. Nečinnosť inšpektorátu práce pri vyvodzovaní zodpovednosti a ukladaní sankcií v takýchto závažných prípadoch porušovania právnych predpisov však neguje účel samotnej inšpekcie práce a navyše môže motivovať na neplnenie povinností aj iných zamestnávateľov, pretože znamená nepostihnuteľnosť.

Prístup inšpektorátu práce, ktorý po zistení, že kontrolovaný subjekt ignoruje uložené opatrenia, namiesto prijatia represívnych opatrení vykonal ďalšiu inšpekciu, navyše na základe podnetu osoby, ktorá bola predmetom kontroly už pri prvej inšpekcii, nie je možné definovať inak ako neefektívny a vykonávaný v rozpore s účelom zákona. Ešte závažnejšie je zistenie, že inšpektorát práce sa aj napriek úplnej pasivite obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. pri vykonávaní druhej inšpekcie práce uspokojil s vypracovaním protokolu, v ktorom inšpektorát spísal zistenia o neplnení predtým prijatých opatrení a o jej nesúčinnosti, pričom ani po „ukončení“ tejto druhej inšpekcie práce **žiadne opatrenia neprijal**. Z posledného vyjadrenia Inšpektorátu práce Prešov zo dňa 6. decembra 2012 vyplýva, že považuje výkon inšpekcie práce za skončený dňa 8. októbra 2012, kedy došlo k fiktívnemu doručeniu protokolu obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o.

Je možné vysloviť súhlas so stanoviskom inšpektorátu práce, že výsledkom inšpekcie práce nie je uloženie pokuty, ale presné zistenie plnenia/neplnenia povinností zo strany zamestnávateľa a snaha o to, aby zamestnávateľ prípadné zistené nedostatky odstránil. V prípade, ak zamestnávateľ nedostatky odstraňuje. **Ak je však snaha o dobrovoľné plnenie prijatých opatrení zo strany inšpektorátu práce márna**, pričom navyše kontrolovaný subjekt nielen neplní nariadené opatrenia, ale ani nekomunikuje, **nie je možné za výsledok inšpekcie práce považovať spísanie protokolu a jeho doručenie kontrolovanému subjektu. Reálny výsledok takto vnímanej inšpekcie práce nie je v praxi žiadny.**

2. Nesplnenie oznamovacej povinnosti

Podľa ustanovenia § 7 ods. 10 zákona o inšpekcii práce **je inšpektorát práce povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní skutočnosti zistené pri inšpekcii práce, ktoré nasvedčujú tomu, že bol spáchaný trestný čin.**

Podľa ustanovenia § 3 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok sú štátne orgány, vyššie územné celky, obce a iné právnické osoby povinné bez meškania oznamovať orgánom činným v trestnom konaní skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin a včas vybavovať dožiadania orgánov činných v trestnom konaní a súdov.

Podľa ustanovenia § 214 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov kto ako štatutárny orgán právnickej osoby alebo fyzická osoba, ktorá je zamestnávateľom, alebo ich prokurista nevyplatí svojmu zamestnancovi mzdu, plat alebo inú odmenu za prácu, náhradu mzdy alebo odstupné, na ktorých vyplatenie má zamestnanec nárok, v deň ich splatnosti, hoci v tento deň mal peňažné prostriedky na ich výplatu, ktoré nevyhnutne nepotreboval na zabezpečenie činnosti právnickej osoby alebo činnosti zamestnávateľa, ktorý je fyzickou osobou, alebo vykoná opatrenia smerujúce k zmareniu vyplatenia týchto peňažných prostriedkov, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

Pri výkone inšpekcie práce mal inšpektorát práce vedomosti o skutočnostiach, ktoré postačujú pre vyslovenie **dôvodného podozrenia, že zo strany štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti bol alebo mohol byť spáchaný trestný čin nevyplatenia miezd v zmysle ustanovenia § 214 Trestného zákona.** Na základe ustanovenia § 3 ods. 2 Trestného poriadku je každý štátny orgán povinný takéto skutočnosti oznamovať bezodkladne orgánom činným v trestnom konaní. To je opatrenie, ktoré inšpektorát práce mal prijať po zistení, že spoločnosť SLOTEX Fashion s.r.o. je pri odstraňovaní zistených nedostatkov nečinná, a ktoré mu vyplýva ako oznamovacia povinnosť aj z § 7 ods. 10 zák. č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov. Zistenia z následnej (v poradí druhej) inšpekcie, ktoré spočívali v nemožnosti tohto úradu spojiť sa so štatutárnym orgánom spoločnosti, resp. s jeho splnomocneným zástupcom, a to ani písomne, ani telefonicky, ani osobne, ako aj z následných medializovaných skutočností, viedli k zvýšeniu naliehavosti na splnenie oznamovacej povinnosti. Napriek tomu zo skúmania Kancelárie verejného ochrancu práv vyplýva, že

Inšpektorát práce Prešov svoju zákonnú oznamovaciu povinnosť nesplnil, pritom mu túto povinnosť ukladá nielen Trestný poriadok, ale aj ustanovenie § 7 ods. 10 zákona č. 125/2006 Z. z.

Záver

V tomto prípade som dospela k záveru, že inšpektorát práce nepostupoval v zhode **so zákonom stanoveným účelom inštitútu inšpekcie práce**. Podľa ustanovenia § 1 písm. a) zákona o inšpekcii práce tento zákon, okrem iného, **upravuje inšpekciu práce, ktorej prostredníctvom sa presadzuje ochrana zamestnancov pri práci**.

Vzhľadom na naliehavosť situácie, ktorú inšpektorát práce zistil už pri prešetrení prvého podnetu (**nevypĺcanie miezd zamestnancom**) sa od inšpektorátu práce právom očakávalo, že bude ochraňovať práva zamestnancov, najmä, ak na porušenie práv zamestnancov tým istým zamestnávateľom dostal aj ďalší podnet. V takejto situácii považujem za legitímne očakávať, že inšpektorát práce vo svojom konaní bude postupovať maximálne operatívne, efektívne a že na ochranu práv zamestnancov **využije všetky svoje právne možnosti. A to neurobil**.

V tomto prípade sa občania na Inšpektorát práce Prešov obrátili s dôverou, jeho činnosť však nemala prakticky žiadny účinok, a ani nemohla mať, lebo sám úrad sa správal ľahostajne k plneniu opatrení, ktoré uložil zamestnávateľovi a ľahostajne sa postavil aj k situácii, keď porušovateľ opatrenia nesplnil. To ma viedlo k záveru, že **postup Inšpektorátu práce Prešov bol neefektívny, nekoordinovaný a nepomohol ochrane práv zamestnancov, ani vážnosti úradu**.

Ďalší postup

Moje zistenia spolu s hodnotením som postúpila Národnému inšpektorátu práce, ktorý podľa § 6 ods.1 písm. a) zákona č. 125/2006 Z. z. riadi a kontroluje inšpektoráty práce a zjednocuje pracovné metódy inšpektorov práce. Požiadala som o prijatie opatrení a o to, aby usmernil inšpektorov práce v tom, ako majú postupovať v prípadoch, keď svojou činnosťou zistia, že zamestnávateľ neplatí zamestnancom mzdy, ak v určenej lehote zistené nedostatky neodstráni a akými kritériami sa majú riadiť pri

plnení oznamovacej povinnosti o podozrení zo spáchania trestného činu nevyplácania miezd.

Usmernenie považujem za dôležité, pretože inšpektoráty práce môžu svojou činnosťou zistiť prípady, keď dochádza v praxi k ohrozeniu ústavou garantovaného práva na odmeňovanie zamestnancov (čl. 36 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky) alebo až k jeho porušovaniu. To znamená, že práve činnosť inšpektorátov práce je z pohľadu **zabezpečenia ochrany tohto práva a jeho vymáhateľnosti** v praxi rozhodujúca. **Ich dôsledná činnosť** iba sekundárne umožňuje uplatniť v prípade zistenia podozrenia represiu, ale **prioritne znamená možnosť prevencie** pred porušovaním práv zamestnancov, prijatím včasných opatrení voči zamestnávateľom. To, akú budú mať **občania dôveru k orgánom verejnej správy**, je v rukách orgánov verejnej správy.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou

Tento štátny orgán začal konať vo veci ochrany práv zamestnancov obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. v polovici mesiaca august 2012 na základe problémov avizovaných jej zamestnancami, ako aj na základe medializovaných informácií. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou (ďalej len „úrad práce“) vyzval túto obchodnú spoločnosť na prerokovanie hrozby hromadného prepúšťania, pričom mu bola obchodnou spoločnosťou poskytnutá zavádzajúca informácia, že obchodná spoločnosť bude po skončení celozávodnej dovolenky naďalej pokračovať vo svojej činnosti. **Úrad práce napriek tejto informácii od začiatku poskytol zamestnancom nadštandardné služby a pomoc** nielen vo forme právneho poradenstva o možnostiach riešenia situácie a o nárokoch zamestnancov, ale jeho zamestnanci v deň, keď sa zamestnanci po skončení celozávodnej dovolenky do pracovnej haly už nedostali, iniciatívne rozdávali pred budovou obchodnej spoločnosti formuláre žiadostí o prihlásenie do evidencie nezamestnaných. Úrad práce pre týchto zamestnancov obchodnej spoločnosti zároveň predĺžil svoje úradné hodiny, aby umožnil všetkým zamestnancom podať uvedené žiadosti a po ich prijatí ich ďalej vybavoval prednostne.

Konštatujem, že hoci úrad práce nemá ako ovplyvniť dodržiavanie základného práva zamestnancov na odmenu za prácu garantovaného v ustanovení čl. 36 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky, v tomto prípade sa úrad práce snažil pomôcť dotknutým zamestnancom pri riešení vzniknutého problému všetkými dostupnými prostriedkami, flexibilne prispôbil svoju organizáciu práce a pre poskytnutie efektívnej pomoci konal aktívne.

Z tohto dôvodu som považovala za potrebné svoje zistenia oznámiť ministrovi práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, pričom som ho požiadala, aby uvedený postup úradu práce vyzdvihol ako **príklad dobrej správy vecí verejných**, pretože **tento štátny orgán operatívne zorganizoval svoju prácu, efektívne koordinoval svojich zamestnancov tak, že boli schopní poskytovať a poskytovali zamestnancom obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. nie iba formálnu, ale skutočnú pomoc a podporu pri uplatňovaní ich práv. Zamestnanci úradu práce v danej náročnej situácii pracovali obetavo, za čo si skutočne zaslúžia ocenenie.**

Daňový úrad Prešov, pobočka Vranov nad Topľou

Zo zistení vyplývajúcich z preskúmania vyplýva, že Daňový úrad Prešov, pobočka Vranov nad Topľou (ďalej len „daňový úrad“), **nevidoval v preskúvanom období voči obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. žiadne nedoplatky na daniach**. Pretože predmetná obchodná spoločnosť **požiadala daňový úrad o vrátenie DPH**, v čase nášho prieskumu práve prebiehala, a v súčasnosti stále prebieha kontrola jej platenia. Podľa údajov daňového úradu si obchodná spoločnosť, ako daňový subjekt, plnila svoje povinnosti nielen v súvislosti s platením daní, ale aj v súvislosti s predkladaním daňových priznaní a iných požadovaných dokladov. Daňový úrad preto nemal zákonný dôvod začať aktívne vykonávať nejaké kroky voči tomuto daňovému subjektu.

Na základe týchto zistení Kancelária verejného ochrancu práv v ďalšom šetrení postupu daňového úradu nepokračovala a preto konštatujem, že **daňový úrad svojim konaním či nečinnosťou nijakým spôsobom nemohol v tomto prípade ovplyvniť**

ochranu základného práva zamestnancov na odmenu za prácu v zmysle ustanovenia čl. 36 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky.

Sociálna poisťovňa Vranov nad Topľou

Tento úrad **evidoval** v čase preskúvania veci Kanceláriou verejného ochrancu práv **dlžnú sumu na odvodoch od obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. vo výške 867 000,- eur!**

Sociálna poisťovňa Vranov nad Topľou (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) **vymáhala pohľadávky na odvodoch dvoma spôsobmi**, najskôr prostredníctvom mandatára – obchodnej spoločnosti General Factoring, a. s., a neskôr prostredníctvom exekúcií. Celkovo podala **23 návrhov na exekúcie, z ktorých 20 bolo** v čase prieskumu stále **aktuálnych**. Prostredníctvom mandatára **sa vymohlo približne 70 000,- eur**, pričom náklady sú v zmysle zmluvy uzatvorenej medzi Sociálnou poisťovňou a obchodnou spoločnosťou General Factoring, a.s., vo výške 6,55 % z vymoženej sumy. Prostredníctvom exekútora a exekúcií sa podarilo vymôcť približne 180 000,- eur. V zmysle zákona by náklady vymáhania pre exekútora mali predstavovať 20 % z hodnoty exekučného titulu. Výšky vymožených čiastok sú uvedené podľa informácií Sociálnej poisťovne ku dňu 19. septembra 2012.

Sociálna poisťovňa sa vyjadrila, že podala na políciu 4 trestné oznámenia pre nevyplatenie poistného. Jej vyjadrenie sa nezhoduje s vyjadrením polície, podľa ktorého eviduje tri trestné oznámenia od Sociálnej poisťovne.

Výhrady k postupu Sociálnej poisťovne

1. Sociálna poisťovňa nevyužila svoje kontrolné právomoci

Sociálna poisťovňa sa vo svojej činnosti riadi zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a samozrejme právnym poriadkom Slovenskej republiky. Podľa ustanovenia § 231 ods. 1 písm. k) zákona o sociálnom poistení **je zamestnávateľ povinný umožniť povereným**

zamestnancom organizačných zložiek Sociálnej poisťovne vstup do svojich objektov, vykonanie kontroly a nazeranie do záznamov o príjmoch zamestnancov a do iných záznamov dôležitých na účely sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia v rozsahu, ktorý tento zákon upravuje.

Podľa ustanovenia § 4 ods. 1 zákona o sociálnom poistení „**zamestnanec** na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia, a poistenia v nezamestnanosti je fyzická osoba v právnom vzťahu, ktorý jej zakladá právo na pravidelný mesačný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a)“ (príjem zo závislej činnosti, mzdu).

Zamestnávateľ je podľa § 7 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení „právnická osoba, ktorá je povinná poskytovať zamestnancovi príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a)“.

Podľa ustanovenia § 141 ods. 1 zákona o sociálnom poistení „fyzická a právnická osoba, ktoré sú povinné platiť poistné, **sú povinné poistné odvádzať**, ak tento zákon neustanovuje inak.“

Podľa ustanovenia § 141 ods. 2 zákona o sociálnom poistení: „**Za zamestnanca odvádza poistné ... zamestnávateľ.**“

Podľa § 142 ods. 1 zákona o sociálnom poistení: „**Poistné sa platí na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici** za kalendárny mesiac pozadu, ak tento zákon neustanovuje inak.“

Aj keď bolo Sociálnej poisťovni z údajov, ktoré mala k dispozícii, zrejmé, že zamestnávateľ SLOTEX Fashion s.r.o. opakovane neodvádza na jej účet poistné, a teda si neplní zákonnú povinnosť, **nevyužila svoje kontrolné právomoci** a nezačala u neho zisťovať stav vykonávaním kontroly a nazeraním do záznamov o príjmoch zamestnancov a do iných záznamov dôležitých na účely sociálneho poistenia, aby sa na základe svojich zistení mohla kvalifikovane rozhodnúť, ako má voči neplatičovi odvodov ďalej postupovať.

2. Sociálna poisťovňa nevyužila svoje zákonné oprávnenie podať návrh na vyhlásenie konkurzu voči dlžníkovi štátu - obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o.

Sociálna poisťovňa na dlžníka – obchodnú spoločnosť SLOTEX Fashion s.r.o. nepodala návrh na vyhlásenie konkurzu, hoci na to mala oprávnenie podľa ustanovenia § 11 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov. Odôvodňovala to nedostatočnými finančnými prostriedkami na zaplatenie preddavku na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu vo výške 1 659,- eur.

Záver

Som toho názoru, že **nevyužitie oprávnení**, ktoré Sociálna poisťovňa voči neplatičom odvodov má, v tomto prípade voči zamestnávateľovi - obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o., neprináša pozitíva, ale naopak prináša **negatívne dôsledky**, niektoré z nich sú najmä v rovine morálnej a niektoré sa premietnu aj do roviny ekonomickej.

Sociálna poisťovňa nepodaním návrhu na vyhlásenie konkurzu na dlžníka štátu **umožnila pokračujúce narastanie jeho dlhu na odvodoch** a zároveň tým značne prispela k vytváraniu podmienok pre vznik neskoršej nedobytnosti svojej pohľadávky a k vytvoreniu podmienok pre jej následné odpísanie.

Ustanovenia § 143 a nasl. zákona o sociálnom poistení upravujú splatnosť poistného a nakladanie s pohľadávkami až po odpísanie pohľadávky. Sociálna poisťovňa môže podľa § 150 ods. 1 zákona o sociálnom poistení pohľadávku odpísať aj z vlastného podnetu, ak je nevymáhateľná.

Prvým zo zákonných dôvodov na odpísanie pohľadávky je predpoklad, že náklady na jej vymáhanie presiahnu výťažok z vymáhania. Ďalším je prípad, ak je zrejmé, že vzhľadom na majetkové pomery fyzickej alebo právnickej osoby vymáhanie nebude viesť ani k čiastočnému uspokojeniu pohľadávky, alebo ak sa najmenej v období troch rokov bezvýsledne vedie výkon rozhodnutia (exekúcia). Dôvodom na odpísanie pohľadávky je napríklad aj uznesenie súdu o zamietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku. **V prípade, ak Sociálna poisťovňa odpíše pohľadávku na sociálnych odvodoch, odpíše aj pohľadávku, ktorá vznikla vyplatením dávky garančného poistenia.**

Na základe zistení Kancelárie verejného ochrancu práv som dospela k záveru, že **spôsob vymáhania dlžných súm** zo strany Sociálnej poisťovne možno hodnotiť

minimálne slovom **neefektívny**. Na prvý pohľad sa totiž zdá, že Sociálna poisťovňa pristúpila k vymáhaniu dlžných odvodov so starostlivosťou dobrého hospodára, ale nie je to tak. Postupom, ktorý Sociálna poisťovňa zvolila, síce vymohla prostredníctvom mandátára a exekútora **časť minulého dlhu**, ale zároveň nijako **nereagovala na sústavný priebežný rast aktuálneho dlhu na odvodoch**. Ten pred jej očami narastal z mesiaca na mesiac. Starostlivý hospodár by mal vedieť, že keď nový dlh dlžníka narastá takýmto tempom (stále a pravidelne z mesiaca na mesiac) a má možnosť overiť si situáciu dlžníka tým, že má vstup do jeho priestorov aj dokladov, nečaká a čo najskôr si sám zistí finančný stav aj majetnosť a solventnosť dlžníka a až potom, na základe týchto vedomostí, robí svoje rozhodnutia. To sa v tomto prípade nestalo. Hoci nie každý veriteľ má takéto právo, veriteľ štát ho nevyužil. Z toho ako dlh narastal sa dalo predpokladať, že je iba otázkou času, kedy dlžník nebude schopný splácať žiadne svoje dlhy, ani staré, ani nové, čo sa aj potvrdilo, pretože v súčasnosti sú už dlžné sumy nevyhnutelné. Napriek tomu, že **Sociálna poisťovňa mala možnosť tento vývoj ovplyvniť, napríklad podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu, ktorého právnym dôsledkom je nemožnosť dlžníka vytvárať nové dlhy a obmedzenie jeho práva nakladať s majetkom, Sociálna poisťovňa toto oprávnenie nevyužila. Namiesto toho podala viac ako dvadsať návrhov na exekúciu, ktoré nemajú spôsobilosť zastaviť tvorbu nových dlhov.**

Predmetom a zmyslom konkurzného konania je usporiadanie majetkových pomerov úpadcu a **pomerne uspokojenie jeho veriteľov**. Zákon prikazuje správcovi konkurznej podstaty, aby speňažil majetok úpadcu tak, aby získal čím vyšší výtazok s vynaložením čo najnižších nákladov. **Do speňaženia je v širšom ponímaní možné zahrnúť aj dočasné prevádzkovanie podniku úpadcu**, ktoré v konečnom dôsledku musí skončiť jeho speňažením. Z uvedeného vyplýva, že v prípade, ak by zo strany Sociálnej poisťovne bol včas podaný návrh na vyhlásenie konkurzu voči obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o., bol by vnesený do procesu uspokojovania pohľadávok štátu, ako aj jednotlivých zamestnancov, prvok kontroly a koordinácie, pričom týmto spôsobom bolo možné dosiahnuť maximalizáciu miery uspokojenia veriteľov tejto obchodnej spoločnosti a minimalizáciu vzniknutých škôd. Neprijatie takéhoto opatrenia je možné považovať za vážny nedostatok v postupe Sociálnej poisťovne, **a to s ohľadom na účel ochrany majetkových práv štátu a zamestnancov obchodnej spoločnosti**, aj napriek tomu, že zákon o sociálnom poistení jej takúto povinnosť explicitne neukladá.

Sociálna poisťovňa má však povinnosť dobre hospodáriť so zverenými prostriedkami a všeobecnú povinnosť predchádzať vzniku škody.

Na otázku, prečo Sociálna poisťovňa nepodala návrh na začatie konkurzu, keď dlh SLOTEX Fashion s.r.o. na odvodoch sústavne narastal, sme dostali odpoveď, že **Sociálna poisťovňa nemala prostriedky** na zaplatenie preddavku na úhradu odmeny a výdavkov **predbežného správcu v čiastke 1 659,- eur**.

Výsledkom je pravdepodobne už nevyhnutelný dlh na odvodoch v čiastke 867.000,- eur, a teda je reálna možnosť jeho odpísania, aj odpísania sumy poskytnutej z garančného fondu a vynaložených nákladov na postupné vymáhanie pohľadávok.

Z našich zistení vyplýva, že v tom istom čase:

- a) **Sociálna poisťovňa mala prostriedky na to, aby ich pravidelne vydávala na vymáhanie dlhu** prostredníctvom mandátára a exekútora, pritom vedela, že **začatie konania mandátára či exekútora nemá žiadny vplyv na aktuálne zadlžovanie dlžníka**. Ved' práve preto, že dlh sústavne narastal, bolo potrebné podávať ďalšie a ďalšie návrhy na **exekúciu, spolu 23!**
- b) **V tom istom čase Sociálna poisťovňa nemala 1 659,- eur na to, aby podala návrh na začatie konkurzného konania, ktoré má, na rozdiel od uvedeného postupu, takmer okamžitý vplyv na zastavenie ďalšieho zadlžovania dlžníka.**

K tomuto postupu moja poznámka: Vyzerá to na také **našské špeciálne perpetuum mobile**, ktoré je v súlade so zákonom: **Jemu vznikne dlh, my dáme návrh na exekúciu, a takto pekne každý mesiac. V tomto prípade „iba“ 23 krát. Vyzerá to tak, že usilovne chránime majetok štátu, aj exekútor má prácu a odmenu za ňu. Výsledkom našej usilovnej práce na jej konci však je, že z majetku štátu odpíšeme aj dlh, aj náklady na jeho vymáhanie (v tomto prípade to odhadujem na cca 900 000,- eur), a to všetko preto, lebo vraj sme na začiatku nemali 1 659,- eur.**

- c) **Nepodanie návrhu na začatie konkurzného konania na to oprávneným orgánom verejnej správy - Sociálnou poisťovňou, malo v tomto konkrétnom prípade nepriamy dopad aj na ochranu práv zamestnancov.**

Po podaní návrhu na začatie konkurzného konania pohľadávku zamestnancov na nevyplatené mzdy správcu zapíše do súpisu pohľadávok na majetok dlžníka ako

prednostnú pohľadávku a dlžnú mzdu je možné realizovať z garančného fondu, pričom správca vystupuje za zamestnancov. Ide tu o uplatnenie práva na odmeňovanie zamestnancov, ktoré je garantované čl. 36 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky.

V čase, keď obchodná spoločnosť SLOTEX Fashion s.r.o. prestala pre svoje dlhy fakticky fungovať, nebol podaný návrh na jej konkurz a jej zamestnanci sa preto dostali do právne zložitej situácie. Komunikácia s vedením a zodpovednými osobami v obchodnej spoločnosti nebola možná a v dôsledku toho mali zamestnanci problém s uplatnením svojich nárokov. Tento problém sa potom urýchlene riešil podaním návrhu na začatie konkurzného konania (zo strany v tom čase už bývalej zamestnankyne), a to práve preto, aby mohli byť zamestnanci uspokojovaní z garančného fondu a aby za zamestnávateľa mohol vystupovať správca.

Aj tomuto sa dalo predísť, keby Sociálna poisťovňa postupovala ako dobrý správca verejných prostriedkov a včas využila svoje oprávnenie na kontrolu dlžníka, ktorá by zrejme viedla k podaniu jediného návrhu na vyhlásenie konkurzu, namiesto vedenia vyše dvadsiatky exekučných konaní. Skoršie podanie návrhu na začatie konkurzu by zlepšilo postavenie štátu ako veriteľa (z dôvodu lepšej návratnosti dlhu), aj postavenie zamestnancov a výška dlhu na odvodoch by nemohla narásť na súčasnú výšku.

Ďalší postup

Na základe uvedených skutočností budem žiadať Sociálnu poisťovňu, ústredie, aby inštruovala svoje pobočky ako majú postupovať, ak zistia opakované neplatenie odvodov. To znamená, dokedy a za akých okolností majú dlhy vymáhať exekúciami, kedy a za akých okolností je už účelné využiť oprávnenie a podať návrh na začatie konkurzu a čo by mali zisťovať kontrolami vykonávanými u dlžníkov.

Okresné riaditeľstvo policajného zboru Vranov nad Topľou

Podľa údajov od orgánov činných v trestnom konaní boli začaté štyri trestné stíhania, **tri pre neodvedenie poistného** začaté na základe podania od Sociálnej

poistovne a jedno **pre nezaplatenie miezd** zamestnancom obchodnej spoločnosti, ktoré polícia prijala od zamestnanca spoločnosti. Poverení príslušníci Policajného zboru vykonali v týchto trestných konaniach viaceré procesné úkony, pričom v jednom z týchto konaní bolo v čase preskúmavania veci vznesené obvinenie pre neodvedenie dane a poistného. V ostatných konaniach sú aj naďalej vykonávané procesné úkony a k vzneseniu obvinenia v nich do dnešného dňa nedošlo. Konštatujem, že **polícia nedodržala 30 dňovú** lehotu na začatie trestného stíhania, ktorá jej začala plynúť odo dňa podania trestného oznámenia zo strany Sociálnej poisťovne, podľa § 199 Trestného poriadku, alebo na postup podľa § 197 Trestného poriadku, a taktiež je zo zistení zrejmé, že v týchto trestných konaniach došlo k vzneseniu obvinenia zatiaľ len v jednom prípade po viac ako roku od začatia trestného konania. Pozitívne je, že trestné konania začali v období po medializácii problémov s uvedenou obchodnou spoločnosťou nadobúdať na plynulosť.

Z uvedeného je zrejmé, že aj keď sociálna poisťovňa oznámila policajnému orgánu relevantné skutočnosti naznačujúce spáchanie trestného činu, policajné vyšetrowanie sa nerealizovalo v zákonných lehotách a v očiach verejnosti sa nejaví ako účinné.

ZÁVER

Vychádzajúc iba z formálneho poňatia práva orgány verejnej správy, či verejnej moci, ktoré nie sú so zamestnancami obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. v priamom pracovnoprávnom alebo inom obdobnom pracovnom vzťahu, nemajú spôsobilosť zasiahnuť do základného práva týchto zamestnancov na ich odmeňovanie, ktoré je chránené čl. 36 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky, a teda v tomto prípade môžeme konštatovať, že tieto orgány svojím postupom **neporušili základné právo zamestnancov obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o..**

Ak však chápeme náš právny štát ako materiálny právny štát, potom sa musíme zaoberať tým, či orgány verejnej správy a niektoré orgány štátnej moci využili svoje zákonné oprávnenia na ochranu práv zamestnancov krachujúcej obchodnej spoločnosti v rozsahu a spôsobom, v akom im to zákony umožňujú. Na tomto prípade sa ukázalo, že orgány verejnej správy a verejnej moci majú nezastupiteľnú úlohu pretože **ich činnosť, alebo nečinnosť, má vplyv na reálnu vymáhateľnosť práva a má zásadný vplyv na právne postavenie zamestnancov**, ak im ich zamestnávateľ nevypláca mzdu, neodvádza odvody a vo vzťahu k úradom nerobí právne relevantné úkony spojené s hromadným prepúšťaním.

POZITÍVNY PRÍKLAD ČINNOSTI ORGÁNU VEREJNEJ SPRÁVY

Príkladom ako možno zamestnancom pomáhať a zmierňovať negatívny dopad krachu zamestnávateľa bol postup, ktorý zvolil a vykonával **Úrad práce sociálnych vecí a rodiny vo Vranove nad Topľou, jeho obetaví zamestnanci. V zložitej situácii, v ktorej sa zamestnanci obchodnej spoločnosti SLOTEX Fashion s.r.o. ocitli, bol tento úrad jedinou autoritou štátu, ktorá im pomáhala a aj pomohla ochraňovať a uplatniť ich práva.**

NEGATÍVNE DÔSLEDKY NEČINNOSTI ORGÁNU VEREJNEJ SPRÁVY

Niektoré orgány verejnej správy a verejnej moci nevyužili svoje zákonné oprávnenia (inšpekcia práce, sociálna poisťovňa, polícia), čo malo neskôr negatívny dopad na:

a) **Právne postavenie zamestnancov.** Okrem toho, že zamestnanci zažili existenčnú neistotu, mali aj neisté právne postavenie. Zhoršenie ich právneho postavenia spočívalo v tom, že sa dostali do právnej neistoty preto, lebo neboli splnené právne podmienky na vyplácanie prostriedkov namiesto nevyplácanej mzdy. Proces vyplácania dávok z garančného poistenia sa v tomto prípade mohol začať iba po podaní návrhu na začatie konkurzu a ten nebol podaný. Napokon ho podala jedna z bývalých zamestnankýň. Tejto situácii sa dalo predísť predchádzajúcou dôslednejšou činnosťou orgánov verejnej správy.

b) **Postavenie štátu ako veriteľa.** Ak by sociálna poisťovňa bola využila svoje oprávnenie podať na dlžníka návrh na vyhlásenie konkurzu, mohla byť pohľadávka štátu nižšia a nižšie by boli aj ostatné náklady štátu vynaložené na vymáhanie tejto pohľadávky a možno by boli nižšie aj platby z garančného fondu.

c) **Morálne škody.** Tento prípad vzbudil verejný záujem, ukázalo sa, že na jednej strane niektoré subjekty môžu akoby za asistencie orgánov verejnej správy a niektorých orgánov verejnej moci bez akéhokoľvek postihu dlhodobo neplniť svoje právne povinnosti, nevyplácať mzdy, neodvádzať odvody a na druhej strane oprávnené osoby - zamestnanci, aj keď je porušovanie ich práv orgánmi verejnej správy zistené, nedostanú od nich ochranu. Naopak, majú rôzne komplikácie pri uplatňovaní svojich práv.

Námety na zlepšenie vymáhateľnosti práva

Za podmienok stanovených v zákone č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov má dlžník povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Daňový subjekt – dlžník, teda zákonnú povinnosť podania návrhu na konkurz v prípade úpadku má, ale **nesplnenie tejto povinnosti nie je sankcionované, a teda ani vynútiteľné.**

Tento stav je v súčasnosti zneužitelný a aj sa zneužíva, a to tak, že **daňový subjekt sa môže neobmedzene zadlžovať aj v prípade, ak je už bez pochybností zrejmé, že svoje dlhy nebude schopný plniť.** Takto vzniklo prostredie, ktoré je dobrou živnou pôdou pre **rozširovanie nezákonných aktivít, fiktívnych orgánov a fiktívnych obchodov. Fenomén „bielych koní“**, a nedá sa vylúčiť, že je to tak aj v tomto prípade, je v dnešných časoch frekventovane využívaný preto, lebo v dôsledku vágneho prístupu zodpovedných orgánov nie je voči zodpovedným osobám vyvodzovaná žiadna zodpovednosť.

Pritom každý subjekt je povinný sústavne sledovať vývoj svojej finančnej situácie, ako aj stav svojho majetku a záväzkov tak, aby mohol včas zistiť prípadnú hrozbu úpadku a prijať vhodné a primerané opatrenia, ktoré hroziaci úpadok odvrátia. Posúdenie, čo bude vhodným a primeraným opatrením na odvrátenie úpadku a výber takéhoto opatrenia ponecháva právny poriadok SR výlučne na jednotlivé podnikateľské subjekty. Žiaden právny predpis neustanovuje definíciu opatrení na odvrátenie úpadku, a preto je výlučne na vôli podnikateľského subjektu, či sa úpadku rozhodne predísť predajom časti podniku, predajom ťažko vymožiteľných pohľadávok obchodnej spoločnosti, dohodou s veriteľmi, reštrukturalizáciou alebo iným vhodným spôsobom. Ak sa aj napriek vynaloženému úsiliu nedarí subjekt revitalizovať a stav jeho úpadku je neodvratiteľný, má povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu, ale ako už bolo vyššie uvedené, nesplnenie tejto povinnosti nie je právne vynútiteľné.

Z § 6 a nasl. zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov vyplýva povinnosť vymáhať pohľadávky štátu. Zákon stanovuje povinnosť vymáhať pohľadávky štátu, ale nestanovuje povinnosť orgánu štátu podať návrh na vyhlásenie konkurzu. **Štátny orgán má možnosť, nie povinnosť podať návrh na konkurz v rámci plnenia svojej povinnosti vymáhať pohľadávky štátu, ktoré má vo svojej správe.** Aplikačná prax nasvedčuje tomu, že tento prostriedok vymáhania pohľadávok štátu nie je využívaný. Štátne orgány majú často obavy z možných dôsledkov konkurzného konania. Pritom, aj s návrhom na exekúciu, aj s návrhom na vyhlásenie konkurzu sú spojené náklady a aj v prípade exekučného konania, aj v prípade konkurzu môže dôjsť k zastaveniu konania pre nemajetnosť dlžníka. Lenže, zatiaľ čo exekúcia nemá vplyv na zastavenie tvorby ďalších, nových dlhov, podanie návrhu na **vyhlásenie konkurzu nedovoľuje vznik nových dlhov** a niekedy je prínosom už to, že

dlh voči štátu ďalej neporastie. Najmä v prípade, ak možno reálne predpokladať, že ekonomickú situáciu dlžníka nebude možné revitalizovať alebo existuje podozrenie, že dlžník sa zadlžuje zámerne, pretože už vie, že dlh nikdy nesplatí.

NÁVRH

V prípade, ak je veriteľom štát, navrhujeme, aby orgány štátu na základe interných usmernení alebo priamo na základe zákona mali povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu voči dlžníkovi v tých prípadoch, ak majú vo svojej správe pohľadávku voči takému dlžníkovi, ktorý mal povinnosť podať zo zákonných dôvodov návrh na konkurz a túto zákonnú povinnosť si nesplnil. Do úvahy pripadá aj možnosť určenia vzniku povinnosti štátneho orgánu podať návrh na konkurz, napríklad po prekročení určitej konkrétnej výšky dlhu subjektu voči štátu, ak zároveň subjekt spĺňa zákonné podmienky pre vznik jeho povinnosti na podanie návrhu na konkurz.

Takéto opatrenie by malo priniesť disciplinovanejší prístup k plneniu záväzkov najmä u tých obchodných spoločností, ktorých kapitálové vklady, ako aj majetok, sú často v hrubom nepomere k výške ich záväzkov. Malo by viesť subjekty, ktoré sú dlžníkmi štátu, k rešpektovaniu svojich povinností, pretože by tieto subjekty vedeli, že im hrozí konkurz. Opatrenie by malo pre svoju sankčnú povahu plniť najmä preventívnu funkciu.

JUDr. Jana Dubovcová

Adresátni tejto správy, **ktorých sa týkal prieskum (ako aj ich nadriadené orgány)** sú: Inšpektorát práce v Prešove, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou, Daňový úrad Prešov, pobočka Vranov nad Topľou, Sociálna poisťovňa, pobočka Vranov nad Topľou a Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Vranov nad Topľou, Národný inšpektorát práce, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Ústredie sociálnej poisťovne

Adresátni tejto správy, u ktorých **cieľom je vzbudiť záujem o riešenie načrtnutej problematiky** sú: poslanci Národnej rady Slovenskej republiky, príslušné výbory Národnej rady Slovenskej republiky, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Ministerstvo financií Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, príslušné odborné pracoviská Slovenskej akadémie vied, mimovládne organizácie zaoberajúce sa problematikou dobre riadenej obchodnej spoločnosti, verejnoprávne médiá a odborné denníky a časopisy zaoberajúce sa hospodárstvom a ekonomikou.

Správa bude zverejnená na webovej stránke verejného ochrancu práv www.vop.gov.sk.